ΕΘΝΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αποτίμηση ασκήσεων πολιτικής προστασίας

Πολιτική Ασκήσεων Πολιτικής Προστασίας

Οι ασκήσεις πολιτικής προστασίας είναι δράσεις που εντάσσονται στον τομέα της προετοιμασίας για την αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης με στόχο τον μετριασμό των συνεπειών.

Είναι ευέλικτες διαδικασίες που πραγματοποιούνται προκειμένου να δοκιμαστούν σχέδια, λειτουργίες και εξοπλισμός ή συνδέονται με απαιτήσεις εκπαίδευσης.

Ασκήσεις πραγματοποιούνται από υπηρεσίες και φορείς που συμμετέχουν στη διαχείριση έκτακτης ανάγκης ή μπορεί να πραγματοποιούνται και με τη συμμετοχή μιας κοινότητας πληθυσμού.

Στην περίπτωση ασκήσεις με τον πληθυσμό, συνιστούν διαδικασίες που προωθούν:

- τη συνεργασία των πολιτών και των υπηρεσιών,
- την ενημέρωση του πληθυσμού,
- τη βελτίωση της ικανότητας του πληθυσμού να αντεπεξέρχεται στην έκτακτη ανάγκη
- την ανάπτυξη προσαρμοστικότητας στις καταστροφές.

Πολιτική Ασκήσεων Πολιτικής Προστασίας

Ολοκληρωμένη προσέγγιση της διαδικασίας των ασκήσεων αποτελεί η καθιέρωση ενός **εθνικού πλαισίου** για το σχεδιασμό, την διεξαγωγή και την αποτίμηση ασκήσεων, το οποίο:

- παρέχει κατευθύνσεις για τη διαχείριση των ασκήσεων από τους ενδιαφερόμενους φορείς ή κοινότητες
- προβλέπει την ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων ασκήσεων πολιτικής προστασίας, με σκοπό την προοδευτική βελτίωση του επιπέδου προετοιμασίας των υπηρεσιών και του πληθυσμού.

Στο πλαίσιο αυτό:

Η κατάρτιση ενός **προγράμματος ασκήσεων** είναι μια διαδικασία που πραγματοποιείται στη βάση συγκεκριμένων αναγκών και απαιτήσεων όπως αυτές προσδιορίζονται από το θεσμικό πλαίσιο σχεδιασμού πολιτικής προστασίας.

Η εφαρμογή ενός προγράμματος ασκήσεων παρέχει στις υπηρεσίες τη δυνατότητα δοκιμής των διαδικασιών διαχείρισης της έκτακτης ανάγκης που προβλέπονται στο αντίστοιχο σχεδιασμό.

Έννοια του όρου άσκηση

Με τον όρο «άσκηση» προσδιορίζεται ένα φάσμα δραστηριοτήτων με τις οποίες δοκιμάζεται η ετοιμότητα απόκρισης σε έκτακτη ανάγκη, γίνεται αποτίμηση ενός σχεδίου αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης και εκτιμάται η επιτυχία προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανάπτυξης.

Κατηγορίες ασκήσεων:

Ασκήσεις Συζήτησης ή Θεωρητικές Ασκήσεις

- σεμινάρια (seminars),
- εργαστήρια (workshops),
- ασκήσεις επί χάρτου (tabletop exercises – TTX)

Ασκήσεις Επιχειρήσεων ή πρακτικές Ασκήσεις

- Γυμνάσια (drills),
- Ασκήσεις Λειτουργιών (functional excersises)
- Ασκήσεις πλήρους ανάπτυξης (full-scale excersise).

Οφέλη και κίνδυνοι από μια άσκηση 1

Στα οφέλη από τη διεξαγωγή ασκήσεων εντάσσονται:

- η βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων
- η αποφυγή της επικάλυψης ενεργειών από διαφορετικούς συμμετέχοντες στη διαχείριση της έκτακτης ανάγκης
- η διάδοση της τοπικής γνώσης του πληθυσμού στις υπηρεσίες αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης
- η αποσαφήνιση των καθηκόντων των συμμετεχόντων στην άσκηση
- η ενθάρρυνση της συμμετοχής των εθελοντών
- ο μετριασμός των συνεπειών από μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης ή καταστροφής με τη βελτίωση της προετοιμασίας του πληθυσμού και των υπηρεσιών
- η ανάπτυξη της δυνατότητας του πληθυσμού να προστατευθεί μέσα από την προετοιμασία για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Οφέλη και κίνδυνοι από μια άσκηση

Η **ασφάλεια** του προσωπικού που λαμβάνει μέρος σε μια άσκηση είναι ύψιστης σημασίας.

Για το λόγο αυτό η άσκηση θα πρέπει να εξετάζεται και να αξιολογείται ως προς τους **κινδύνους** που μπορεί να ενέχει με την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων ελέγχου και μείωσης των κινδύνων.

Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται:

- ενημέρωση του προσωπικού πριν από την έναρξη της άσκησης
- μέριμνα για παροχή ιατρικής βοήθειας σε περίπτωση ασκήσεων πεδίου.
- μέριμνα για της συνθήκες παραμονής των συμμετεχόντων στο χώρο της άσκησης σε ότι αφορά τη διατροφή, τις συνθήκες υγιεινής κλπ.
- να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση των διαδικασιών της άσκησης στις συνήθεις λειτουργίες του πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής όπου διεξάγεται η άσκηση. Οι συνέπειες αυτές μπορεί να αφορούν:
    - διακοπή της κυκλοφορίας στο οδικό δίκτυο,
    - δυσχέρειες στις μετακινήσεις γενικά,
    - κατάσταση συναγερμού στα πλαίσια της προσομοίωσης πραγματικών συνθηκών έκτακτης ανάγκης κλπ.

Κατηγορίες και είδη ασκήσεων - Θεωρητικές Ασκήσεις 1

Σεμινάριο: άτυπη συζήτηση που διεξάγεται προκειμένου να κατατοπίσει και να εξοικειώσει του συμμετέχοντες με νέα ή προσφάτως ενημερωμένα σχέδια, πολιτικές ή διαδικασίες.

Εργαστήριο: πραγματοποιείται προκειμένου να παραχθούν συγκεκριμένα προϊόντα όπως για παράδειγμα ένα προσχέδιο σχεδίου ή πολιτικής. Ασκήσεις εργαστηρίων διεξάγονται συνήθως στα πλαίσια της διαδικασίας ανάπτυξης μιας άσκησης μεγάλης κλίμακας ή κατά τη διαδικασία σχεδιασμού μιας άσκησης πολλαπλών επιπέδων.

Ασκήσεις επί χάρτου: Σκοπός των ασκήσεων επί χάρτου είναι η επίλυση προβλημάτων του σχεδιασμού αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης.
Στην άσκηση διαμορφώνεται ένα περιβάλλον μάθησης, συζήτησης σε βάθος και διευκρίνισης θεμάτων, στο οποίο μετέχουν οι υπηρεσίες αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης.
Κατά τη διεξαγωγή μιας άσκησης επί χάρτου δεν ενεργοποιούνται δυνάμεις επέμβασης ούτε χρησιμοποιούνται οι υποδομές και ο εξοπλισμός των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης.

Κατηγορίες και είδη ασκήσεων - Πρακτικές Ασκήσεις 2

Γυμνάσια: Πραγματοποιούνται για να δοκιμαστεί η εκπαίδευση του προσωπικού, ο χρόνος απόκρισης, η συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και οι δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού και του εξοπλισμού.

Ασκήσεις Λειτουργιών: Σκοπός των ασκήσεων λειτουργιών είναι η αξιολόγηση των δυνατοτήτων ενός συστήματος αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης. Η άσκηση είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε να δοκιμάσει και να αξιολογήσει επιλεγμένες λειτουργίες έκτακτης ανάγκης και την αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων, σε συνθήκες προσομοίωσης του περιβάλλοντος μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

Ασκήσεις Πλήρους Ανάπτυξης: Στοχεύουν στη δοκιμασία και την αξιολόγηση της επιχειρησιακής δυνατότητας αντίδρασης του συνολικού μηχανισμού διαχείρισης έκτακτης ανάγκης, σε συνθήκες προσομοίωσης ενός ρεαλιστικού σεναρίου.

Η άσκηση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία των ασκήσεων λειτουργιών καθώς και την ενεργοποίηση ενός συστήματος διοίκησης περιστατικού και πραγματική ανάπτυξη προσωπικού και εξοπλισμού αντιμετώπισης σε συνθήκες προσομοίωσης της κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

Κατηγορίες συμμετεχόντων σε μια άσκηση

Στους συμμετέχοντες στην άσκηση περιλαμβάνονται:

- Ασκούμενοι (Παίκτες) (Players)
- Ελεγκτές (Controllers)
- Αξιολογητές (Evaluators)
- Παρατηρητές (Observes)
- Ηθοποιοί (Actors)
- Προσωπικό Διοικητής & Τεχνικής Υποστήριξης

Ο κύκλος διαχείρισης των ασκήσεων

Στον κύκλο διαχείρισης ασκήσεων περιλαμβάνονται οι φάσεις:

- Ανίχνευση αναγκών
- Σχεδιασμός της άσκησης
- Διεξαγωγή της άσκησης
- Αξιολόγηση και αποτίμηση της άσκησης
- Διορθωτικές Ενέργειες

Ανίχνευση αναγκών: προσδιορίζονται οι ανάγκες της υπηρεσίας αναφορικά με τη δοκιμασία σχεδίων, διαδικασιών, εξοπλισμού, υποδομών και του επιπέδου εκπαίδευσης του προσωπικού.

Σχεδιασμός της άσκησης: βασίζεται στην ανίχνευση των αναγκών και πραγματοποιείται από την Ομάδα Σχεδιασμού της Άσκησης.

Μέσα από τη διαδικασία σχεδιασμού:

- Προσδιορίζονται η κατηγορία, το είδος, το εύρος, ο σκοπός,
- οι αντικειμενικοί στόχοι, το σενάριο της άσκησης.
- Προγραμματίζονται τα γεγονότα της άσκησης, η τοποθεσία, ο χρόνος διεξαγωγής και η διάρκεια της άσκησης
- Προσδιορίζονται οι ανάγκες επικοινωνιών, οι κανόνες επικοινωνίας, θέματα ασφάλειας και προστασίας, η διοικητική μέριμνα

Διεξαγωγή της άσκησης

Η φάση της διεξαγωγής της άσκησης περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών προετοιμασίας, την έναρξη, την εκτέλεση, τη λήξη της άσκησης και την εν θερμώ αποτίμηση.

Διαδικασία Αξιολόγησης

Η διαδικασία της αξιολόγηση συνίσταται στα παρακάτω βήματα:

- Σχεδιασμός και οργάνωση της αξιολόγησης εκ των προτέρων.
- Παρατήρηση της άσκησης και συλλογή δεδομένων με τη χρήση του έντυπου υλικού που έχει ετοιμαστεί και διανεμηθεί.
- Διεξαγωγή αποτίμησης εν θερμώ.
- Ανάλυση των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί και αποτίμηση της απόδοσης στα επιμέρους αντικείμενα εξάσκησης.
- Σύνταξη σχεδίου Αναφοράς Αποτίμησης Άσκησης.
- Προσδιορισμός δυνατοτήτων βελτίωσης – διορθωτικές ενέργειες.
- Οριστικοποίηση Αναφοράς Αποτίμησης Άσκησης και καταλόγου Διορθωτικών Ενεργειών

Το πλαίσιο ασκήσεων πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα

- Ν.3013/2002 (ΦΕΚ 102, τΑ΄)
- ΥΑ 1299/10-04-2003 (ΦΕΚ 423, τΑ΄) έγκρισης του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης».
- Οδηγίες και προδιαγραφές για το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση ασκήσεων της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας (2009). Οι οδηγίες απευθύνονται:
  - στις Δ/νσεις Πολιτικής Προστασίας των Περιφερειών,
  - στα Γραφεία Πολιτικής Προστασίας των ΟΤΑ Α΄ κα Β΄ βαθμού,
  - στις Διϋπουργικές Ομάδες Σχεδιασμού Ασκήσεων,
  - στις Ομάδες Σχεδιασμού Ασκήσεων σε επίπεδο Περιφέρειας και ΝΑ.

Στόχος της πραγματοποίησης ασκήσεων είναι:

- η δοκιμασία, ο έλεγχος και η βελτίωση των Σχεδίων αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης τα οποία συντάσσονται στα πλαίσια του ΓΣΠΠ «Ξενοκράτης» σε επίπεδο Υπουργείων, Περιφερειών και Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της χώρας και ο έλεγχος του βαθμού εναρμόνισης των σχεδίων διαφορετικών επιπέδων διοίκησης.